บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเลือกตั้ง เป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย เป็นการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเมื่อเทียบกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองประเภทอื่นแล้ว การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่มีการปฏิบัติในระบบการเมืองไม่ว่าแบบประชาธิปไตยหรือเผด็จการ (ชาติชาย ณ เชียงใหม่, 2528 อ้างถึงในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะสังคมศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์, 2528:156) การเลือกตั้งนับเป็นวิธีที่ดีที่สุด ในการทำให้ประชาชนผู้ถูกปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ โดยแสดงออกซึ่งเจตจำนง หรือฉันทานุมัติในการเลือกสรรผู้แทนราษฎรที่เหมาะสมเข้าไปสะท้อนความต้องการของประชาชนเพื่อให้คณะบุคคลใดคณะหนึ่งทำหน้าที่บริหารประเทศไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งโดยได้รับความเห็นชอบจากประชาชนผู้ไปออกเสียงเลือกตั้ง อันจะนำไปสู่การสร้างบูรณาการของชาติอย่างสมบูรณ์ต่อไป (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะสังคมศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์, 2528 : บทนำ)

กล่าวโดยสรุปแล้ว การเลือกตั้งจะมีความสำคัญในหลาย ๆ ลักษณะดังต่อไปนี้ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2529 : 4-6 อ้างถึงในกิตติพงษ์ เตชะพันธุ์, 2534 : 2)

1. เป็นการเลือกผู้ปกครองหรือรัฐบาลที่จะมาทำการปกครอง

2. เป็นเบรคหรือห้ามล้อทางการเมืองการปกครอง จำกัดการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปกครองให้เหมาะสมเป็นระยะ ๆ ตามความจำเป็น

3. เป็นกลไกเชื่อมโยงความต้องการของประชาชนเข้ากับนโยบายสาธารณะ

4. สร้างความชอบธรรมทางการเมืองทำให้รัฐบาลมีความชอบธรรมในการบริหารประเทศ

5. ลดความตึงเครียดและความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ ในทางการเมืองและสังคมซึ่งประเด็นนี้จะมีความคล้ายคลึงกับแนวคิดของ **Neimi** และ **Weisberg** (1984 : 3) ที่ว่าการเลือกตั้งเป็นวิถีทางหนึ่งซึ่งเชื่อมโยงทัศนคติของประชาชนและนโยบายของรัฐบาล ให้แนวทางสันติในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและแก้ไขความขัดแย้งของกลุ่มทางสังคมโดยสันติวิธี

6. ทำให้เกิดบูรณาการทางการเมือง ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

7. ทำให้เกิดการระดมมวลชนเข้าสู่กระบวนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในลักษณะของความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยที่อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนของประเทศและเป็นของปวงชนเหล่านั้น ดังคำนิยามของท่านประธานาธิบดี **Abraham Lincoln** แห่งสหรัฐอเมริกาที่ว่าการปกครองระบบประชาธิปไตยหมายถึง "การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน" (เฉลิม คำผาย และคนอื่น ๆ, 2518 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับคำจำกัดความที่ ดิเรก ชัยนาม ได้กล่าวไว้ว่า "การปกครองระบบประชาธิปไตย คือการปกครองที่ถือหลักว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองแผ่นดินมาจากปวงชนชาวประเทศนั้น หรืออีกนัยหนึ่งจะต้องให้ราษฎรได้ใช้อำนาจอธิปไตยในการปกครองประเทศ" (ดิเรก ชัยนาม, 2480 : 3 อ้างถึงในเฉลิม คำผายและคนอื่น ๆ, 2518 : 1)

การปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองที่ผู้ปกครอง หรือผู้บริหารจะต้องรับรู้ว่าอำนาจสูงสุดในประเทศมาจากราษฎรและราษฎรเป็นผู้ใช้อำนาจนั้น แต่จะใช้อำนาจโดยวิธีใดนั้นย่อมแล้วแต่รัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศบัญญัติไว้ แต่จะต้องมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ ต้องการให้เกิดความเห็นร่วมกันในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง "ความเห็นพ้องต้องกันนี้จึงเป็นจุดหมายปลายทางของประชาธิปไตย" (จรูญ สุภาพ, 2514 : 223 อ้างถึงในเฉลิม คำผาย และคนอื่น ๆ, 2518 : 1)

สำหรับประเทศไทยถือหลักว่า ให้ราษฎรใช้อำนาจอธิปไตยโดยผ่านทางผู้แทนปวงชน (Representative Government) ซึ่งเป็นวิธีที่ราษฎรเลือกผู้แทนจำนวนหนึ่งไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตน โดยการไปพิจารณาออกกฎหมายและควบคุมดูแลการบริหารประเทศ อำนาจหน้าที่ของผู้แทนราษฎรนั้นกว้างขวางมากเพราะถือว่าเป็นตัวแทนของชาติ มิใช่เป็นตัวแทนของบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ ดังนั้นการลงมติหรือการดำเนินการใด ๆ ย่อมต้องคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ (เฉลิม คำผาย และคนอื่น ๆ, 2518 : 2)

อย่างไรก็ดีถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีการพัฒนาการเรื่องการเลือกตั้งมากว่า 63 ปี นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 หลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 เป็นต้นมา (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2529 : 7) โดยได้มีการเลือกตั้งรวมทั้งสิ้น 18 ครั้ง (ไม่นับรวมการเลือกตั้งซ่อม) แต่การเลือกตั้งทั่วไปในประเทศไทยมิได้มีอย่างสม่ำเสมอ เพราะการเมืองไทยขาดซึ่งเสถียรภาพ มีการปฏิวัติรัฐประหารหรือยุบสภาอยู่เนือง ๆ เป็นผลให้พัฒนาการการเลือกตั้งชะงักงันลงหลายครั้ง และมีผลต่อพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในแต่ละกลุ่ม

กล่าวคือผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งนั้นมีหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มก็อาจจะมีลักษณะแตกต่าง

กัน เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มข้าราชการ แต่ละกลุ่มอาจจะมีพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งที่แตกต่างกัน

กลุ่มหนึ่งที่มีลักษณะที่แตกต่างจากกลุ่มอื่น คือ กลุ่มอาจารย์ในมหาวิทยาลัย เพราะเป็นกลุ่มที่เป็นศูนย์กลางของการศึกษา เป็นผู้มีความรู้ มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมดี อีกทั้งเป็นกลุ่มที่คลุกคลีอยู่กับข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา คนกลุ่มนี้ยังเป็นผู้ทำหน้าที่ให้การอบรมกล่อมเกลาแก่นักศึกษาซึ่งจะเป็นปัญญาชนของชาติต่อไป

ส่วนข้าราชการในมหาวิทยาลัยก็เป็นผู้มีความใกล้ชิดกับคณาจารย์และนักศึกษา ซึ่งก็ควรจะทำให้มีแนวความคิดและพฤติกรรมทางการเมืองที่มีลักษณะเฉพาะกลุ่ม

ในการศึกษาพฤติกรรมในการออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนทั่วไปนั้น ได้มีผู้ทำการศึกษาเป็นจำนวนมากแล้ว แต่ในส่วนของพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของกลุ่มอาจารย์และข้าราชการในมหาวิทยาลัย ยังมีการศึกษาค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรจะได้มีการศึกษาพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของอาจารย์และข้าราชการในมหาวิทยาลัย

และเนื่องจากมีเวลาและงบประมาณที่จำกัด การทำการวิจัยในครั้งนี้จึงเลือกศึกษาพฤติ-กรรมการออกเสียงเลือกตั้งของอาจารย์และข้าราชการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ในการเลือกตั้งทั่วไป ปี 2538

1.2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของอาจารย์และข้าราชการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ อันเป็นสาเหตุให้อาจารย์และข้าราชการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ ตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้ง
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

1.3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของอาจารย์และข้าราชการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ในการเลือกตั้งทั่วไป ปี 2538
2. ทราบถึงความสนใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาจารย์และข้าราชการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ในการเลือกตั้งทั่วไป ปี 2538
3. ทราบถึงความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของอาจารย์และข้าราชการในมหาวิทยาลัย

เชียงใหม่และสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้

4. ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่างๆ กับพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของอาจารย์และข้าราชการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้

ซึ่งข้อมูลที่ได้ดังกล่าวจะนำไปสู่การแสวงหาแนวทางในการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยในอนาคต

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Chiang Mai University